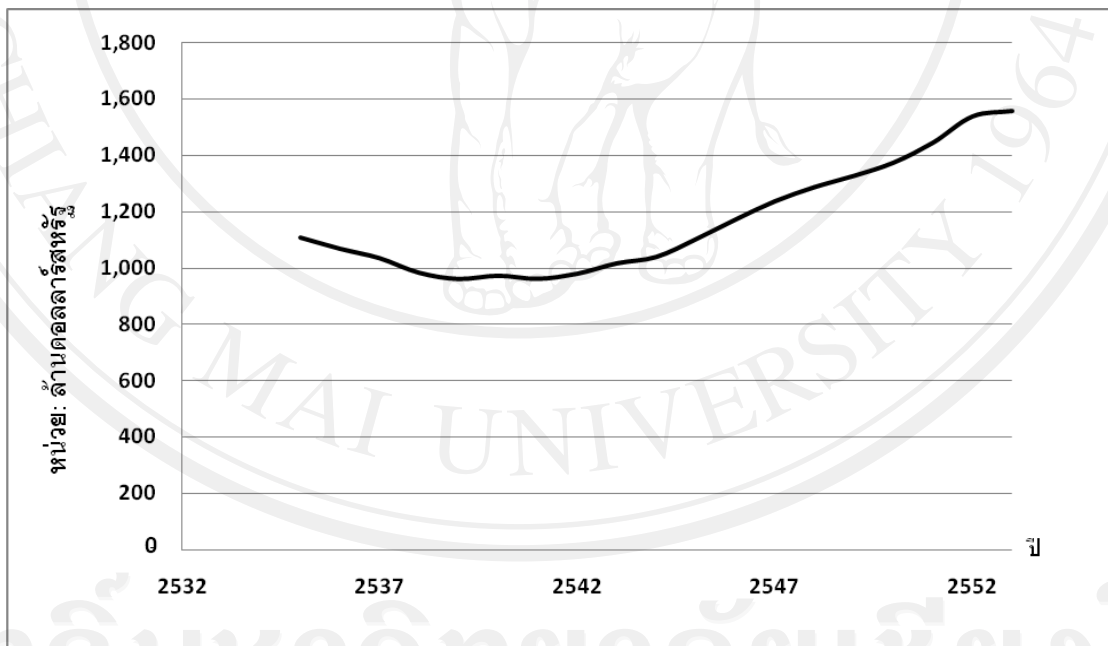

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การใช้จ่ายทางการทหาร (Military expenditure) เป็นส่วนหนึ่งของการใช้จ่ายของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ทรัพยากรของรัฐบาลในอนาคต เนื่องจากเกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณส่วนนี้ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นในการพัฒนาประเทศ การใช้จ่ายทางการทหารจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งประเทศต่าง ๆ มีนโยบายในการใช้จ่ายทางการทหารที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการเกิดสงครามภายใน (สงครามการเมือง) และสงครามภายนอกประเทศ

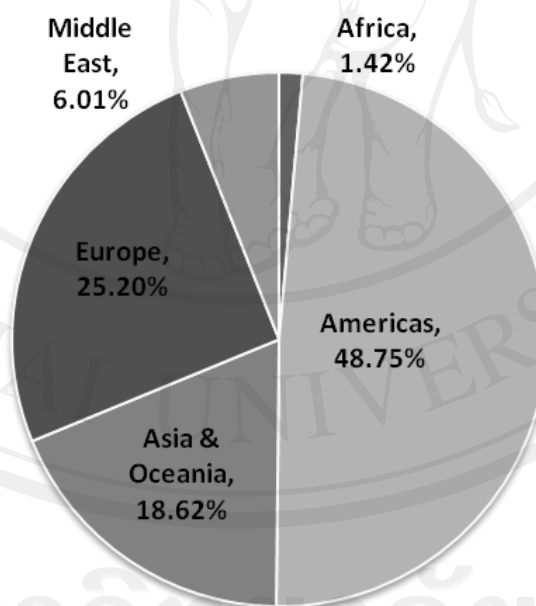
รูปที่ 1.1 แสดงการใช้จ่ายทางการทหารโลก ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2552 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี

พ.ศ. 2553 (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: สถาบันค้นคว้าวิจัยสันติภาพนานาชาติสต็อกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI)

รูปที่ 1.1 แสดงการใช้จ่ายทางการทหารโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2553 จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2538 การใช้จ่ายทางการทหารโลกมีแนวโน้มที่ลดลง เนื่องจากหลัง การสิ้นสุดสงครามเย็นในปี พ.ศ. 2534 ประเทศมหาอำนาจทางการทหารต่าง ๆ เช่น ประเทศ สหรัฐอเมริกา รัสเซียและจีน มีการใช้จ่ายทางการทหารลดลง จนกระทั่งช่วงหลังปี พ.ศ. 2544 การ ใช้จ่ายทางการทหารโลกเพิ่มอย่างมาก เป็นผลจากเหตุการณ์ก่อการร้ายในประเทศสหรัฐอเมริกาใน ปี พ.ศ. 2544 และสงครามที่เกิดขึ้นทวีปแอฟริกา ความขัดแย้งที่มีอย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศ สหรัฐอเมริกาและประเทศในแอฟริกามีการใช้จ่ายทางการทหารเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การ ใช้จ่ายทางการทหารโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (SIPRI Yearbook, 2001)

เป็นที่น่าสังเกตว่าการใช้จ่ายทางการทหารมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้น มาแม้ว่าจะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสินเชื่อซับไพรม์ (Sub-prime) ในปี พ.ศ. 2551 แต่การใช้จ่ายทาง การทหารโลกไม่ได้มีการปรับตัวลดลงมาก การใช้จ่ายทางการทหารโลกในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่า ประมาณ 1.59 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากปี พ.ศ. 2552 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 จากปี พ.ศ. 2544 หรือประมาณ 235 ดอลลาร์สหรัฐต่อประชากรโลก (SIPRI, 2011)

รูปที่ 1.2 แสดงร้อยละการใช้จ่ายทางการทหารแบ่งตามภูมิภาคในปี พ.ศ. 2553

ที่มา: สถาบันสันค้ววิจัยสันติภาพนานาชาติสตอกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI)

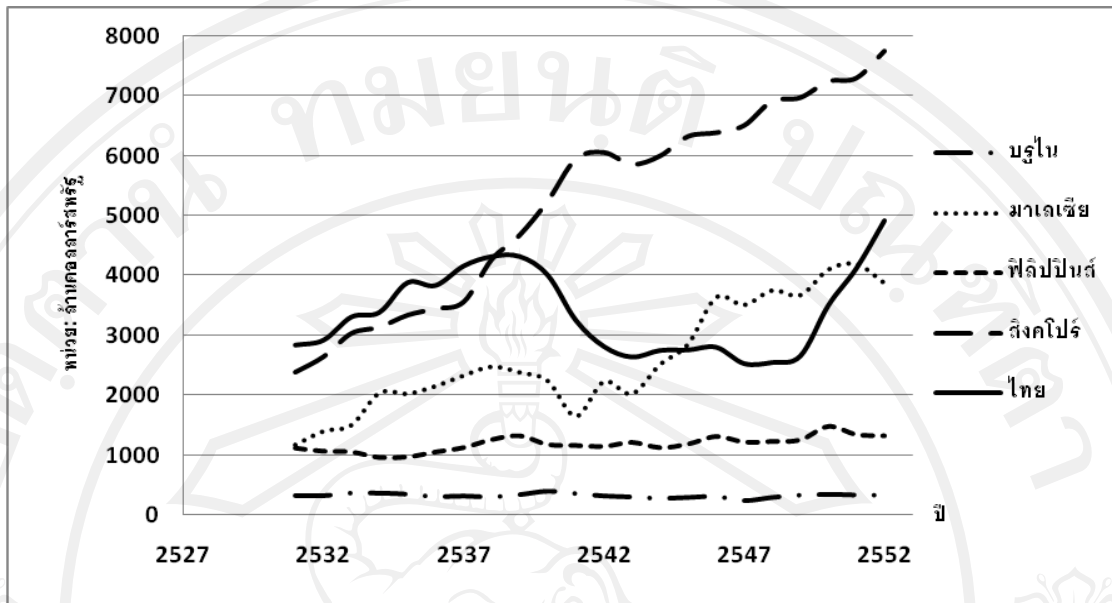
เมื่อพิจารณาการใช้จ่ายทางการทหารตามภูมิภาคดังรูปที่ 1.2 พบว่าภูมิภาคที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารมากที่สุดคือทวีปอเมริกา มีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารถึงร้อยละ 48.75 ของการใช้จ่ายทางการทหารโลก ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 จากปี พ.ศ. 2552 โดยมีมูลค่า 767.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการใช้จ่ายทางการทหารมากที่สุดในโลก โดยปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่าการใช้จ่ายทางการทหารเท่ากับ 698,281 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43 ของการใช้จ่ายทางการทหารโลก จึงทำให้ทวีปอเมริกาเป็นทวีปที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารมากที่สุด (SIPRI, 2011)

ในปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลของบางประเทศในภูมิภาคยุโรปโดยเฉพาะประเทศขนาดเล็กที่มีความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ เช่น ประเทศกรีซ มีการใช้นโยบายการขาดดุลงบประมาณในปี พ.ศ. 2552 ทำให้การใช้จ่ายทางการทหารของยุโรปลดลงร้อยละ 2.8 จากปี พ.ศ. 2552 หรือมีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารร้อยละ 25.20 ของการใช้จ่ายทางการทหารโลก โดยในปี พ.ศ. 2553 ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีการใช้จ่ายทางการทหารสูงสุดในยุโรป มีมูลค่าเท่ากับ 59,598 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตะวันออกกลางมีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารในปี พ.ศ. 2553 เท่ากับร้อยละ 6.01 ของการใช้จ่ายทางการทหารโลก ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 จากปี พ.ศ. 2552 โดยที่ประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศที่มีการใช้จ่ายทางการทหารมากที่สุดในภูมิภาคนี้ มีมูลค่าเท่ากับ 45,245 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศที่มีกองทัพขนาดใหญ่และได้รับการสนับสนุนจากชาติตะวันตกในการขายอาวุธให้

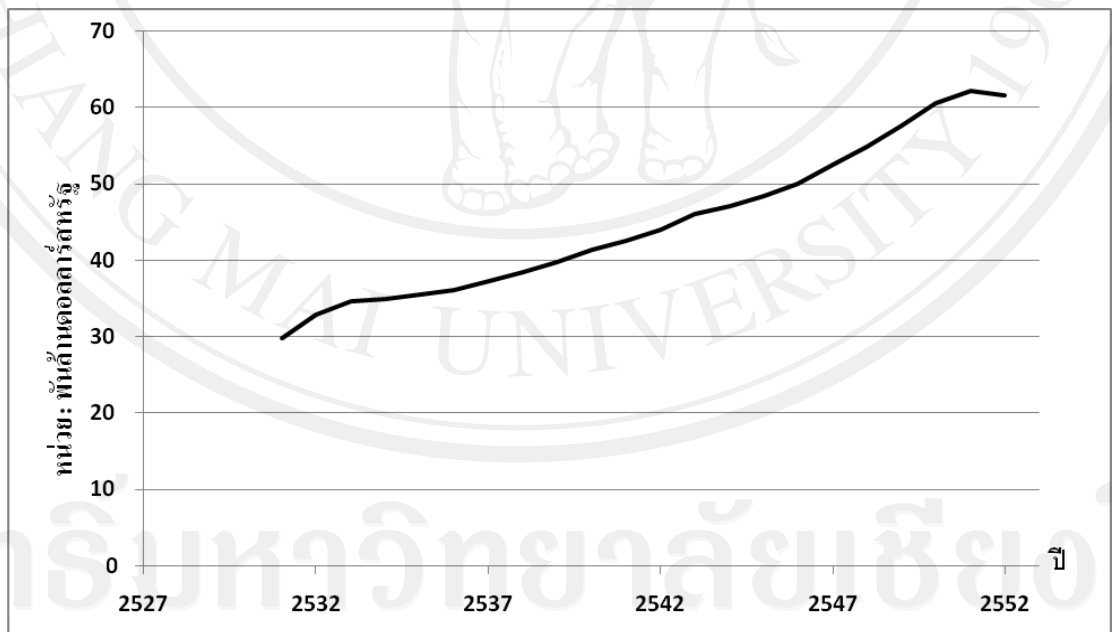
แอฟริกา มีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารในปี พ.ศ. 2553 เท่ากับร้อยละ 1.42 ของการใช้จ่ายทางการทหารโลก ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.2 จากปี พ.ศ. 2552 โดยเฉพาะประเทศผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ เช่น ประเทศแอลจีเรีย แองโกลา และไนจีเรีย มีการใช้จ่ายทางการทหารเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากเกิดสงครามกลางเมืองและปัจจัยด้านรายได้จากการขายน้ำมันและก๊าซธรรมชาติยังสนับสนุนให้เกิดการใช้จ่ายทางการทหารเพิ่มขึ้น (SIPRI Yearbook, 2010)

เอเชียมีสัดส่วนการใช้จ่ายทางการทหารในปี พ.ศ. 2553 เท่ากับร้อยละ 18.62 ของการใช้จ่ายทางการทหารโลก ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 จากปี พ.ศ. 2552 จากการเพิ่มการใช้จ่ายทางการทหารเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของบางประเทศในเอเชีย โดยที่ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการใช้จ่ายทางการทหารมากที่สุดในภูมิภาคนี้และเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่าการใช้จ่ายทางการทหารเท่ากับ 119,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

รูปที่ 1.3 แสดงการใช้จ่ายทางการทหารของประเทศบรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552 (หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลจากสถาบันค้นคว้าวิจัยสันติภาพนานาชาติสตอกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI)

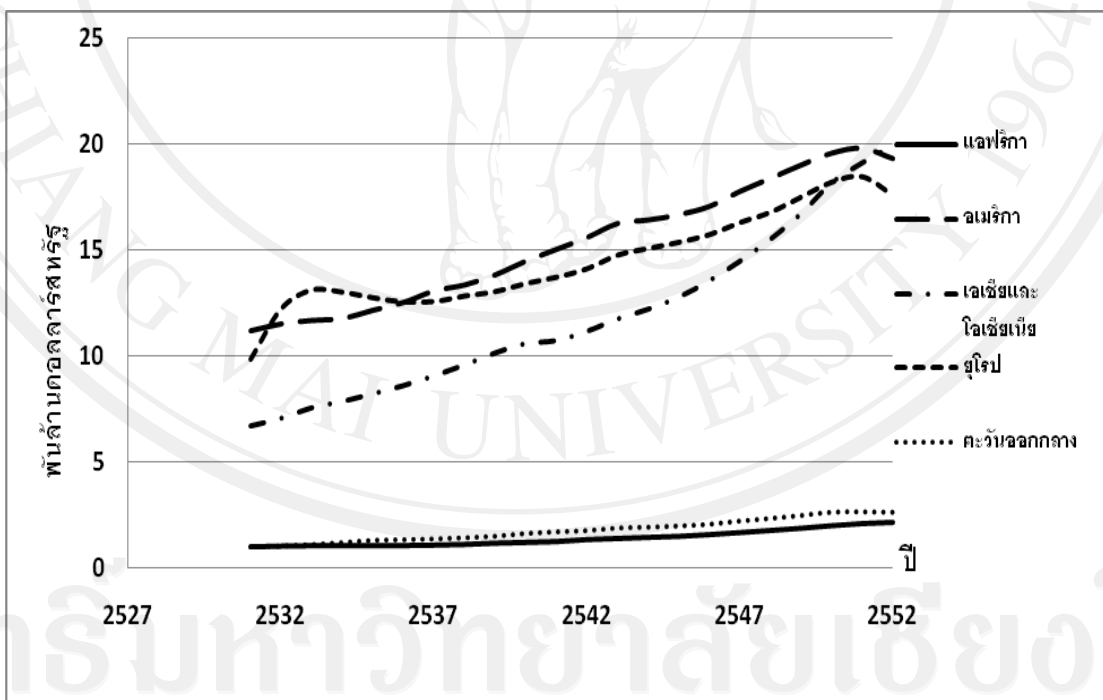

รูปที่ 1.4 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552 (หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลจากฐานข้อมูลดัชนีการพัฒนาโลก (World Development Indicator: WDI)

รูปที่ 1.3 แสดงการใช้จ่ายทางการทหารของตัวแทนประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) จำนวน 5 ประเทศ ที่มีข้อมูลการใช้จ่ายทางการทหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ถึงปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีแนวโน้มการใช้จ่ายทางการทหารที่แตกต่างกัน คือ ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทยมีแนวโน้มการใช้จ่ายทางการทหารในทิศทางที่มากขึ้น ประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มการใช้จ่ายทางการทหารลดลงจากปี พ.ศ. 2550 แต่ประเทศฟิลิปปินส์และบรูไนมีลักษณะการใช้จ่ายทางการทหารค่อนข้างคงที่

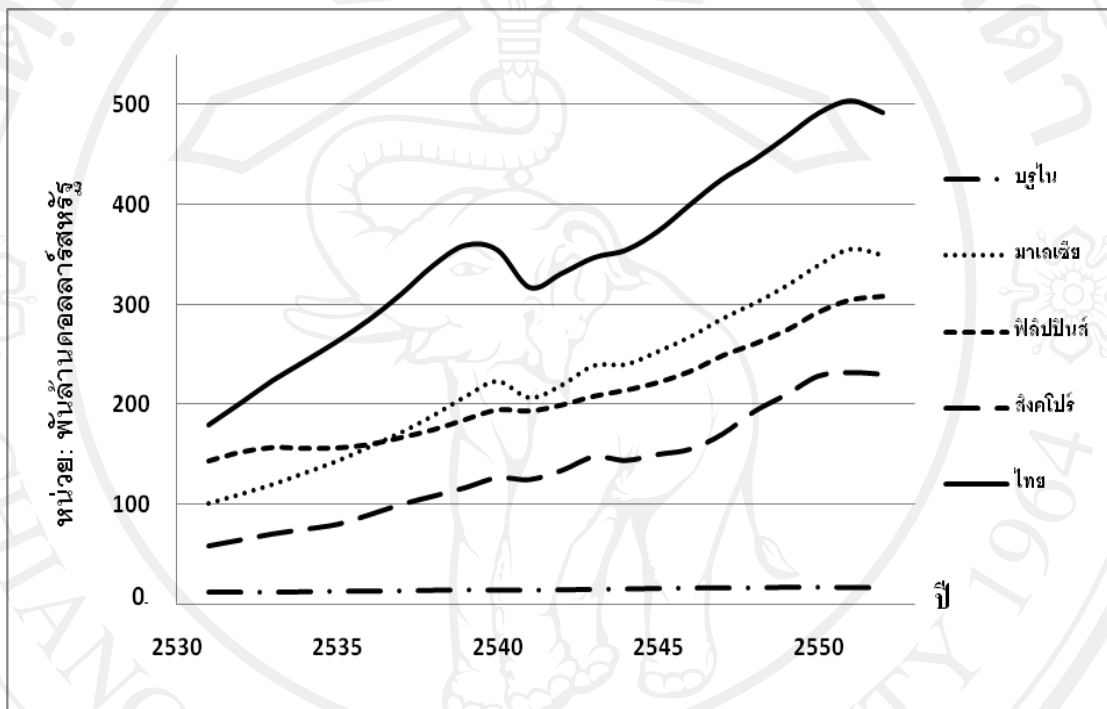
จากความสำคัญของการใช้จ่ายทางการทหารที่มีผลต่อการใช้จ่ายของรัฐบาลที่ทำให้เกิดผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถวัดได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross domestic product: GDP) ณ ราคาคงที่ จากรูปที่ 1.4 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกปี พ.ศ. 2552 มีมูลค่าประมาณ 61.646 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2537 ร้อยละ 107 จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

รูปที่ 1.5 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศตามภูมิภาค ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552 (หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลจากฐานข้อมูลดัชนีการพัฒนาโลก (World Development Indicator: WDI)

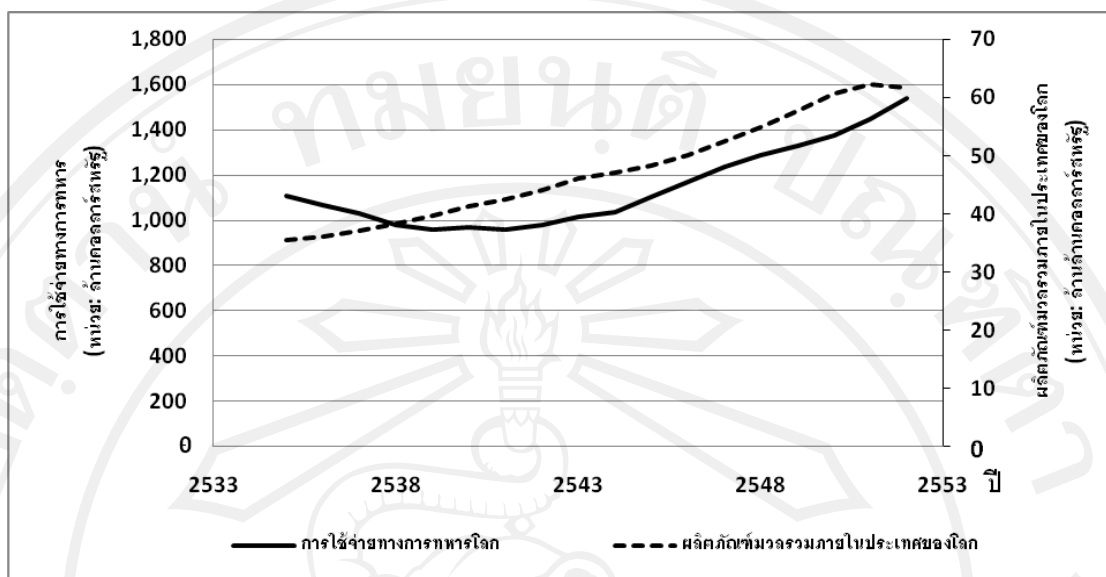
เมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาค จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแบ่งตามภูมิภาคในผังรูปที่ 1.5 พบว่ายุโรปและอเมริกามีแนวโน้มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 แต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของแอฟริกาและตะวันออกกลางนั้นเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี พ.ศ. 2531 แต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของทวีปเอเชียและโอเชียเนียเพิ่มขึ้นอย่างมากจากปี พ.ศ. 2531

รูปที่ 1.6 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ บรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ณ ราคาคงที่ปี พ.ศ. 2548 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552 (หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลจากฐานข้อมูลดัชนีการพัฒนาด้านโลก (World Development Indicator: WDI)

รูปที่ 1.6 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศบรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย จะเห็นได้ว่าประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทยและมีแนวโน้มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในทิศทางที่เพิ่มขึ้น แต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศบรูไนไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2531

รูปที่ 1.7 แสดงการใช้จ่ายทางการทหารโลกและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552

ที่มา: จากการคำนวณข้อมูลจากสถาบันค้นคว้าวิจัยสันติภาพนานาชาติสตอกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute: SIPRI) และฐานข้อมูลดัชนีการพัฒนาโลก (World Development Indicator: WDI)

เมื่อพิจารณาการใช้จ่ายทางการทหารและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกร่วมกันดังรูปที่ 1.7 จะเห็นว่าการใช้จ่ายทางการทหารและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2538 มีแนวโน้มในทิศทางที่ต่างกัน คือ การใช้จ่ายทางการทหารลดลงแต่ผลิตภัณฑ์มวลรวมรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น แต่หลังจากปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2552 การใช้จ่ายทางการทหารและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการใช้จ่ายทางการทหารเป็นการใช้จ่ายที่มีความสำคัญและมีความเป็นไปได้อย่างมากว่าการใช้จ่ายทางการทหารจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น ผลกระทบทางลบ คือ การใช้จ่ายทางการทหารอาจทำให้การบริโภคภาคประชาการลดลง (Crowding out private consumption) หรือในอีกด้านหนึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบทางบวก คือ เมื่อประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยแล้วจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางธุรกิจ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำหรับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ แต่การใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังไม่มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่สามารถอธิบายได้แน่นอน และยังมีกรณีโต้แย้งกันอยู่ในเรื่องความสัมพันธ์ที่บวกหรือลบของการใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจทำการศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพาแนล (Panel data)

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

เป็นประโยชน์ต่อนักการทหารและผู้กำหนดงบประมาณในการวางแผนการใช้จ่ายทางการทหาร เพื่อให้มีความสมดุลทั้งทางด้านเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายทางการทหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีลักษณะข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) เป็นรายปีย้อนหลัง 22 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2552 จาก 73 ประเทศทั่วโลก โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นกลุ่มประเทศตามภูมิภาค ได้แก่ แอฟริกา อเมริกา เอเชียและโอเชียเนีย ยุโรป และตะวันออกกลาง ตามข้อมูลจากสถาบันค้นคว้าวิจัยสันติภาพนานาชาติสตอกโฮล์ม (SIPRI) และกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

1.5 นิยามศัพท์

3.3.1 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) หมายถึง การขยายตัวของปริมาณสินค้าและบริการที่แท้จริงของระบบเศรษฐกิจ แสดงถึงปริมาณสินค้าที่เพิ่มขึ้น

3.3.2 การใช้จ่ายทางการทหาร (Military Expenditure) หมายถึง การใช้จ่ายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ เป็นการรวมค่าใช้จ่ายทางการทหารในปัจจุบัน และสินทรัพย์ทุนทั้งหมดที่เกี่ยวกับกองทัพและกองกำลังรักษาสันติภาพ กระทรวงการป้องกันและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนในการป้องกันประเทศ และการฝึกอบรมทหาร โดยที่ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะรวมถึง เงินบำนาญของบุคลากรทางการทหาร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและการบำรุงรักษา การจัดซื้อจัดหา การวิจัยและพัฒนาทางทหาร และความช่วยเหลือทางการทหาร